

CANCELARIA DE STAT A REPUBLICII MOLDOVA

Nr. 1506-689

Chișinău

27 decembrie 2011

Biroul Permanent al Parlamentului

În temeiul articolului 73 din Constituția Republicii Moldova, rog să examinați proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.1006 din 26 decembrie 2011.

Responsabil de prezentarea în Parlament a proiectului de lege Ministerul Justiției.

- Anexa:
1. Hotărîrea Guvernului nr.1006 din 26 decembrie 2011 - 3 ex.
  2. Proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative.
  3. Nota informativă.

Cu respect,

Victor Bodiu,
Secretar General al Guvernului

ex.:A.Dabija tel.:250280

Parlamentul Republicii Moldova

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÎRE nr. 1006

din 26 decembrie 2011

Chișinău

Privind aprobarea proiectului de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative

---

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre examinare proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

Prim-ministru

VLADIMIR FILAT

Contrasemnează:

Ministrul justiției

Oleg Efrim

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

LEGE

pentru modificarea și completarea unor acte legislative

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. I. – Legea nr.198-XVI din 26 iulie 2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.157-160, art.614), cu completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. Articolul 11:

se completează cu alineatul (7¹) cu următorul cuprins:

„(7¹) Funcționarea Consiliului Național este asigurată de aparatul administrativ, din care fac parte directorul executiv și alți angajați. Regulamentul aparatului administrativ se aprobă de către Consiliul Național.”;

la alineatul (8), cuvintele „și activitatea de secretariat” se exclud.

2. Articolul 12:

alineatul (1):

litera c) va avea următorul cuprins:

„c) analiza practicii de implementare și adoptarea de recomandări în vederea aplicării uniforme a prezentei legi.”;

la litera e), după cuvîntul „funcționării” se introduc cuvintele „aparatului administrativ și”;

la litera f), cuvîntul „întocmirea” se substituie cu cuvîntul „aprobarea”;

alineatul (2):

litera b) va avea următorul cuprins:

„b) prezintă Ministerului Justiției propuneri privind cheltuielile legate de acordarea asistenței juridice garantate de stat pentru a fi incluse în bugetul de stat.”;

la litera c), cuvintele „administrează mijloacele” se substituie cu cuvintele „exercită controlul asupra administrării mijloacelor”;

după litera d) se completează cu litera d¹) cu următorul conținut:

„d¹) stabilește modul de desfășurare a concursului pentru selectarea candidatului la funcția de director executiv, organizează acest concurs, numește și eliberează din funcție directorul executiv al Consiliului Național;”;

la litera g), cuvintele „elaborează și” se exclud;

la litera h), cuvintele „și organizează astfel de concursuri” se exclud;

la litera i), cuvintele „asigură remunerarea lor” se exclud;

la litera l), cuvântul „, organizează” se substituie cu cuvântul „și”;

litera m) va avea următorul cuprins:

„m) analizează informații despre asistența juridică acordată și examinează propuneri de îmbunătățire a sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat.”

3. Se completează cu articolul 13¹ cu următorul cuprins:

„Articolul 13¹. Directorul executiv al Consiliului Național

(1) Directorul executiv se numește în funcție de către Consiliul Național în urma desfășurării concursului de angajare, pe o perioadă de 5 ani și mandatul său poate fi reînnoit o singură dată. Modul de selectare a candidaților la funcția de director executiv și procedura desfășurării concursului se stabilește de Consiliul Național.

(2) Directorul executiv își încetează activitatea la expirarea mandatului, la cerere sau în caz de deces. Directorul poate fi eliberat din funcție de către Consiliul Național, în cazurile neîndeplinirii sau îndeplinirii necorespunzătoare a atribuțiilor, constatării calificării insuficiente sau comiterii sistemice de abateri disciplinare.

(3) Directorul executiv asigură funcționarea aparatului administrativ al Consiliului Național și are următoarele atribuții principale:

a) asigură activitatea Consiliului Național și exercită controlul asupra funcționării sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat;

b) realizează evaluarea calității asistenței juridice garantate de stat, acordate de persoanele autorizate, în modul stabilit de prezenta lege;

c) administrează mijloacele bugetare alocate pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat;

d) evaluează costurile, planifică cheltuielile de acordare a asistenței juridice și le prezintă Consiliului Național spre aprobare;

e) întocmește raportul anual de activitate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat și îl prezintă Consiliului Național spre aprobare;

f) asigură desfășurarea concursului pentru selectarea coordonatorilor oficiilor teritoriale ale Consiliului Național și prezintă rezultatele acestuia pentru aprobare Consiliului Național;

g) încheie, din numele Consiliului Național, contracte individuale cu candidații selectați pentru funcția de coordonator al oficiului teritorial;

h) asigură desfășurarea concursurilor pentru selectarea avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat și prezintă rezultatele acestuia Consiliului Național pentru aprobare;

i) asigură remunerarea persoanelor care acordă asistență juridică garantată de stat, în modul prevăzut de prezenta lege;

j) elaborează formele actelor de obținere și de acordare a asistenței juridice garantate de stat, stabilite de prezenta lege, și le prezintă Consiliului Național pentru aprobare;

k) elaborează formele rapoartelor privind utilizarea mijloacelor financiare alocate pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat și le prezintă Consiliului Național pentru aprobare;

l) elaborează propuneri privind standardele de activitate și de perfecționare profesională a avocaților, para-juriștilor, altor categorii de persoane care acordă asistență juridică garantată de stat;

m) elaborează propuneri privind modul de analiză a criteriilor și condițiilor de acordare a asistenței juridice calificate și le prezintă Consiliului Național spre aprobare;

n) examinează plîngerile parvenite de la beneficiarii de asistență juridică calificată și de la alte instituții interesate, precum și refuzurile de acordare a acestei asistențe și prezintă periodic Consiliului Național rapoartele întocmite în urma acestor examinări;

o) generalizează practica de implementare și elaborează recomandări în vederea aplicării uniforme a prevederilor prezentei legi;

p) colectează de la oficiile teritoriale datele statistice referitoare la necesitățile de asistență juridică garantată de stat, le analizează și prezintă în baza lor propuneri de perfecționare a sistemului de asistență juridică garantată de stat;

q) elaborează regulamentul de activitate al aparatului administrativ și îl prezintă Consiliului Național pentru aprobare;

r) asigură mediatizarea activității Consiliului Național prin publicarea informațiilor de interes public pe pagina electronică a Consiliului Național;

s) îndeplinește și alte funcții în conformitate cu prezenta lege.

(4) Angajații aparatului administrativ al Consiliului Național asigură activitatea de secretariat a Consiliului Național.

(5) În lipsa directorului executiv, Consiliul Național poate desemna o altă persoană care va asigura îndeplinirea funcțiilor acestuia pe perioada absenței.

(6) Salarizarea directorului executiv și a personalului din cadrul aparatului administrativ se efectuează din mijloacele destinate asistenței juridice garantate de stat.”

4. La articolul 19 alineatul (1) litera d), cuvintele „art.304 și 316” se înlocuiesc cu cuvintele „art. 77 lit. a), b), c)”.

5. Articolul 20 va avea următorul cuprins:

„Articolul 20. Acordarea asistenței juridice calificate indiferent de nivelul veniturilor

Asistență juridică calificată se acordă indiferent de nivelul veniturilor:

- a) persoanelor specificate în art.19 alin.(1) lit.b)-d);
- b) persoanelor suspectate de savîrșirea unei contravenții pentru care se prevede sancțiunea arestului contravențional;
- c) persoanelor în privința cărora există riscul aplicării sancțiunii de expulzare în cadrul procedurilor contravenționale;
- d) persoanelor în privința cărora se solicită înlocuirea sancțiunii amenzii sau a muncii neremunerate în folosul comunității cu închisoare sau arest contravențional;
- e) persoanelor care au beneficiat de ajutor social, stabilit în conformitate cu legislația în vigoare, pe parcursul a 6 luni calendaristice anterioare lunii în care a fost depusă solicitarea.”.

6. La articolul 24:

alineatul (1) litera c) se exclude;

după alineatul (1) se completează cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins:

„(1¹) Acordarea asistenței juridice calificate în cauze contravenționale, civile și de contencios administrativ se refuză dacă:

- a) cererea reiese din activitatea comercială a solicitantului;
- b) valoarea acțiunii este mai mică decît minimul de existență, calculat în conformitate cu modul aprobat de Guvern;
- c) solicitantul beneficiază deja de asistență juridică calificată pe aceeași cauză;
- d) cererea se referă la repararea prejudiciului cauzat prin lezarea onoarei, demnității și reputației profesionale;
- e) cererea ține de plata taxelor, impozitelor și altor contribuții la stat, în cazul în care solicitantul are alt statut decît cel de pîrît;
- f) cererea se referă la încălcarea dreptului de vecinătate, cu excepția cazurilor care se referă la înlăturarea pericolului de prăbușire, respectarea distanței pentru construcții, litigiile privind hotarul.”.

Art.11. – Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218-XVI din 24 octombrie 2008 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 3-6, art. 15), cu modificările și completările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 378 alineatul (4), cuvintele „i se desemnează un apărător din oficiu” se substituie cu cuvintele „i se desemnează, în modul stabilit, un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat”.

2. La articolul 384 alineatul (2) litera c), cuvintele „cu un apărător din oficiu” se substituie cu cuvintele „cu un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat”.

3. La articolul 392, cuvintele „din oficiu” se substituie cu cuvintele „în urma desemnării de către coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat”.

Președintele Parlamentului

NOTĂ INFORMATIVĂ

la proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative

I. Condițiile care au stat la baza elaborării proiectului

La 26 iulie 2007 a fost adoptată Legea nr. 198-XVI cu privire la asistența juridică garantată de stat, scopul căreia constă în asigurarea realizării accesului la justiție pentru toate persoanele, indiferent de situația lor financiară.

Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat, intrată în vigoare la 1 iulie 2008, include mai multe inovații în vederea instituirii un sistem cost-eficient, accesibil și nediscriminator de asistență juridică garantată de stat: un model nou de management al sistemului, diversificarea tipurilor de asistență juridică garantată de stat și a categoriilor de persoane autorizate să o acorde, posibilitatea instituirii unui mecanism de monitorizare a calității serviciilor acordate, etc. Activitatea sistemului de asistență juridică garantată de stat de la lansare pînă în prezent a demonstrat o serie de tendințe pozitive, sistemul fiind funcțional, nivelul de calificare profesională a angajaților oficiilor teritoriale în creștere, gradul de vizibilitate a sistemului a sporit, iar calitatea asistenței juridice garantate de stat s-a îmbunătățit.

De la lansarea sistemului pînă în prezent numărul de beneficiari ai asistenței juridice garantate de stat este în continuă creștere: astfel, pe parcursul anului 2008 au beneficiat de asistență juridică garantată de stat pe cauze penale 4491 de persoane, în 2009 – 20096 de persoane, în 2010 – 23007 de persoane, iar în primele trei trimestre ale anului 2011 de asistență juridică garantată de stat au beneficiat aproximativ 17562 de persoane.

Potrivit dispozițiilor art 37 din Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat, **de la 1 ianuarie 2012 intră în vigoare prevederile art. 19 alin.(1) lit.(e) care statuează dreptul la asistență juridică calificată persoanelor care au nevoie de asistență juridică în cauze contravenționale, civile și de contencios administrativ, însă nu dispun de suficiente mijloace pentru a plăti aceste servicii, cauzele fiind complexe din punct de vedere juridic sau procesual.** Astfel, instituirea schemei de acordare a asistenței juridice garantate de stat pentru toate categoriile de litigii care se examinează în justiție presupune revizuirea mai multor aspecte instituționale, logistice, dar și revizuirea cadrului normativ juridic.

La moment, sistemul asistenței juridice garantate de stat acoperă doar cazurile penale, care în raport cu cele civile, contravenționale și de contencios administrativ, examinate în instanțele naționale, reprezintă o pondere relativ mică. Judecătoriile din Republica Moldova examinează în prezent în mediu între 40-45 mii de cauze civile (spre informare: în 2010 – 43021 de cauze; în 2009 – 42819 de cauze; în 2008 – 40591 de cauze; în 2007 – 45190 de cauze; 2006 – 44501 cauze), fără a lua în calcul litigiile economice sau de contencios administrativ. Acest număr impresionant cere identificarea anumitor tipuri de cauze în care asistența juridică din contul statului să nu fie aplicabilă. Totodată, sistemul de verificare a capacității de plată a solicitanților de asistență juridică garantată de stat s-a dovedit a fi ineficient și nu permite excluderea abuzurilor din partea solicitanților. Mecanismul de testare a veniturilor solicitanților de asistență juridică garantată de stat nu funcționează în mod eficient din mai multe cauze, inclusiv, limitarea accesului coordonatorilor oficiilor teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat la bazele de date informaționale (fiscale, cadastrale, ale ÎS “Registru”, etc.), imposibilitatea obținerii actelor doveditoare, lipsa mijloacelor tehnice necesare pentru schimbul de informații cu oficiile teritoriale, etc.

Un alt aspect important care necesită atenție îl constituie statutul de facto incert al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat. Deși Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat prevede că Consiliul Național este un organ colegial cu statut de persoană juridică de drept public, format din 7 membri, instituit pentru administrarea procesului de acordare a asistenței juridice garantate de stat, în realitate acesta funcționează mai degrabă ca un consiliu de experți, cu atribuții decizionale, fără a avea un aparat administrativ. La moment Consiliul Național nu dispune de suficiente pîrghii manageriale și resurse umane pentru monitorizarea executării deciziilor sale și pentru administrare continuă a activității sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat. Toate aceste circumstanțe luate împreună au constituit temei pentru inițierea elaborării proiectului dat.

II. Principalele reglementări ale proiectului și evidențierea elementelor novatorii

Proiectul conține câteva prevederi de bază care se referă la modificarea și completarea Legii nr. 198-XVI din 26 iulie 2007 privind asistența juridică garantată de stat:

- lărgirea cercului de persoane cărora le poate fi acordată asistența juridică calificată indiferent de nivelul veniturilor, prin includerea persoanelor suspectate de săvîrșirea unei contravenții pentru care se prevede sancțiunea arestului contravențional (în faza procedurilor judiciare contravenționale), precum și a persoanelor în privința cărora există riscul aplicării sancțiunii de expulzare;

- includerea în lista beneficiarilor de asistență juridică calificată indiferent de nivelul veniturilor a persoanelor din familii defavorizate;

- stabilirea criteriilor pentru întemeierea refuzului de acordare a asistenței juridice calificate în cauzele civile;

- completarea Legii cu prevederi referitoare la aparatul administrativ al Consiliului Național, în special instituirea funcției de director executiv, precum și delimitarea sarcinilor și atribuțiilor Consiliului Național și cele ale directorului executiv în procesul de administrare a sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat.

Concomitent se propun unele modificări la Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218-XVI din 24 octombrie 2008, în scopul aducerii normelor Codului în conformitate cu prevederile Legii nr. 198-XVI din 26 iulie 2007 privind asistența juridică garantată de stat.

O novație esențială constituie stabilirea criteriilor pentru întemeierea refuzului de acordare a asistenței juridice calificate în cauzele civile. Astfel, se propun a fi introduse în textul Legii nr. nr. 198-XVI din 26 iulie 2007 următoarele tipuri de acțiuni care vor fi excluse în faza incipientă din sfera de aplicabilitate a schemei de asistență juridică:

- ***Cererea reiese din activitatea comercială a solicitantului*** – refuzul de a acorda asistența juridică garantată de stat în această situație poate fi motivat prin evocarea intenției declarate în Lege de a acorda asistența persoanelor fizice care sunt în imposibilitatea de a acoperi cheltuielile de asistență juridică, iar în caz contrar ar interveni o injustiție substanțială. Este dificil a invoca acest argument în cazul solicitantului care desfășoară activitate comercială, care, de regulă, urmărește obținerea unui profit. În același timp, orice afacere este supusă anumitor riscuri, pe care comerciantul și le asumă în momentul în care se lansează în această activitate.

- ***Valoarea acțiunii este mai mică decât minimumul de existență*** – prin aceasta se propune a exclude de sub incidența schemei de asistență juridică garantată de stat, pe de o parte, cererile care de regulă pot fi soluționate prin metode alternative, fără a duce la

escaladarea unui conflict minor ca valoare materială pînă în faza procedurilor judiciare, iar pe de altă parte se vor elimina cererile abuzive din partea solicitantului.

– *Solicitantul beneficiază de asistență juridică calificată pe aceeași cauză* – este evident că în cazul în care solicitantul beneficiază deja de asistență juridică calificată prin alte modalități (de exemplu, asistență juridică prin contract, asistență juridică acordată de către anumite ONG-uri sau asistență juridică *pro bono*), nu este rezonabilă dublarea eforturilor. În acest fel, resursele statului vor fi canalizate anume asupra acelor persoane și cauze unde asistența statului este necesară.

– *Cererea se referă la repararea prejudiciului cauzat prin lezarea onoarei, demnității sau reputației profesionale* – aceste categorii de acțiuni sunt pasibile de abuzuri din partea solicitantului, avînd în vedere caracterul obscur și imprevizibil al unor astfel de litigii.

– *Cereri ce țin de plata taxelor, impozitelor și a altor contribuții la stat, în cazul în care solicitantul are un alt statut decît cel de pîrît* – argumentul de baza care necesită a fi invocat este necesitatea de a acoperi prin asistența juridică garantată de stat persoanele care sunt în necesitate. Un litigiu privind taxele, impozitele și alte contribuții la stat, atunci cînd solicitantul apare în calitate de reclamant, implică prezumția că persoana dată nu se află în stare de necesitate. Totuși, această prezumție nu este valabilă în situația în care solicitantul este pîrît într-un astfel de litigiu, fiind necesară o abordare diferită. În astfel de situații este vorba despre respectarea egalității armelor dintre părți și plasarea pîrîtului-solicitant de asistență juridică într-o poziție dezavantajoasă față de adversar (în cazul dat, statul reprezentat de autoritățile respective), în special în cazul în care partea opusă dispune de reprezentare calificată.

– *Cererea se referă la încălcarea dreptului de vecinătate, cu excepția cazurilor care se referă la înlăturarea pericolului de prăbușire, respectarea distanței pentru construcții, litigii privind hotarul* – aceste categorii de acțiuni se încadrează în șirul celor în care nu poate fi exclus caracterul abuziv al cererilor. De asemenea, în aceste situații pot fi aplicate modalitățile alternative de soluționare a litigiilor, evitîndu-se astfel încărcarea instanțelor judecătorești cu acțiuni avînd un grad de complexitate minim.

III. Experiența internațională și reglementările corespondente ale legislației comunitare

Examinarea practicii internaționale demonstrează că anumite categorii de acțiuni nu sunt încadrate în schema de asistență juridică. Uneori acestea se referă la categorii exacte de cauze, clar definite prin referință la o ramură de drept sau instituție juridică, altele sunt stabiliți niște indicatori care permit descalificarea cauzei din perspectiva asistenței juridice garantate de stat. În unele cazuri se ia în calcul caracterul comercial al raporturilor din care decurg litigiile, altele sunt excluse pe motivul simplității litigiului și a procedurilor conexe, pe cînd altele sunt excluse deoarece sunt pasibile de abuzuri din partea solicitanților. În unele sisteme naționale aceste tipuri de acțiuni sunt comasate cu temeiurile pentru refuzul asistenței juridice, iar în altele sunt identificate drept categorii separată de cazuri în care asistența juridică nu se acordă *ab initio*. Astfel de prevederi există în legislația privind asistența juridică din mai multe state, inclusiv Bulgaria, România, Lituania, Ungaria, Africa de Sud, Letonia, Estonia, Finlanda, Marea Britanie, Irlanda, Olanda.

IV. Fundamentarea economico-financiară

Proiectul bugetului de stat pentru anul 2012 prevede alocarea unei sume de 14.5 milioane de lei pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat în cauzele contravenționale, civile și de contencios administrativ. În acest sens considerăm ca aprobarea modificărilor propuse în baza proiectului va contribui la utilizarea cât mai eficientă a surselor bugetare alocate, asigurând accesul la justiție pentru categoriile de cetățeni care au cea mai mare necesitate de asistență juridică garantată de stat. În același timp, instituirea funcției de director executiv și a aparatului administrativ al Consiliului Național este îndreptată spre eficientizarea funcționării sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat, îmbunătățirea managementului și monitoringului serviciilor de asistență juridică garantată. În acest sens este important de menționat că finanțarea acțiunilor propuse în baza proiectului va fi efectuată din contul mijloacelor destinate asistenței juridice garantate de stat, în limita statelor de personal existente.

V. Impactul proiectului

Pomind de la rațiunea că extinderea spectrului de servicii de asistență juridică garantată de stat din 1 ianuarie 2012 va atrage după sine sporirea considerabilă a volumului de muncă, iar limitarea tipurilor de cauze în care asistența juridică din contul statului va fi aplicabilă, ca efect, va avea depunerea unui număr mare de petiții și adresări de către potențialii beneficiari în adresa Consiliului Național, prin care-și vor exprima dezacordul și vor contesta deciziile de refuz în acordarea asistenței juridice garantate de stat. În atare condiții este indispensabil a determina statutul administrativ al Consiliului Național. Introducerea în textul Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat a reglementărilor privind activitatea directorului executiv și a aparatului administrativ al Consiliului Național va contribui esențial la asigurarea funcționării Consiliului Național, dar și a întregului sistem de acordare a asistenței juridice garantate de stat.

VI. Coordonarea cu instituții interesate

Proiectul a fost supus procedurii de avizare, în conformitate cu prevederile Legii nr. 780-XV din 27 decembrie 2001 privind actele legislative, fiind expediat în adresa Ministerului Finanțelor, Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Procuraturii Generale, Curții Supreme de Justiție, Consiliului Superior al Magistraturii, altor instituții interesate, Toate instituțiile care și-au prezentat opinia pe marginea proiectului dat s-au expus în susținerea proiectului în cauză, sinteza obiecțiilor înaintate fiind prezentată alăturat. În același context menționăm, că recomandările la proiectul în cauză expuse în expertiza anticorupție au fost luate în considerație, fapt menționat în sinteza respectivă anexată.

Ministru

Oleg EFRIM